

Särskilt yttrande från Anders Vredin

Sveriges riksbank

Sammanfattande synpunkter

Förslaget till ny riksbankslag innebär stora förändringar jämfört med nuvarande lag. Den nya lagen är oerhört omfattande och detaljerad. Det gör den komplex och skapar oklarheter om hur den ska tillämpas. I vissa avseende begränsas också Riksbankens penningpolitiska självständighet jämfört med nuvarande lag. Det senaste decenniets erfarenheter visar att det behövs flexibilitet om en centralbank snabbt ska kunna hantera krissituationer. Det hade varit bättre att, istället för att skapa en omfattande och detaljerad lag, fokusera på att stärka möjligheterna till att kontrollera och följa upp Riksbankens verksamhet.

En stor del av förslagen bottenar i en önskan att förtydliga Riksbankens mandat och att stärka riksdagens möjligheter till utvärderingar av banken, i linje med utredningens direktiv. Men det upplägg som utredningen valt för att uppnå detta – där Riksbankens befogenheter och målen för de olika verksamheterna specificeras i detalj i olika kapitel – innebär också att den nya lagen blir väldigt omfattande. Den stora mängd bedömningar som kommittén därutöver gör i utredningstexten, om hur Riksbanken bör agera i olika situationer, bidrar också till att skapa ett mycket komplext regelverk.

Ett syfte med den nya lagtexten har varit att tydliggöra var gränsen går mellan sådana beslut som andra offentliga aktörer inte får försöka påverka – framför allt inom penningpolitiken – och beslut inom områden där det kan ställas krav på Riksbanken att samråda med andra aktörer. Nuvarande lag kan med rätta uppfattas som alltför oklar i dessa avseenden, vilket bland annat leder till stort utrymme att göra olika tolkningar av lagen och därmed av Riksbankens mandat. Förslaget till ny lag medför emellertid många nya oklarheter och tolkningsproblem. Detta kan göra det svårt för Riksbanken att agera tillräckligt snabbt och kraftfullt i en finansiell kris.

Centralbanker världen över har under det senaste decenniet tvingats pröva flera olika och nya metoder för att dämpa effekterna av störningar på de finansiella marknaderna och hantera en långvarig period med låg inflation och styrräntor nära sina nedre gränser. Ingen har kunnat förutse exakt vilka verktyg som behövt användas eller under vilka förutsättningar. En lag som detaljstyr centralbanken skulle ha kunnat bli en hämsko för en effektiv hantering av de störningar som inträffat. En annan central lärdom från denna period är att gränserna mellan centralbankernas huvuduppgifter – prisstabilitet och ett stabilt och effektivt finansiellt system – är svåra att urskilja, i synnerhet (men inte enbart) under en finansiell kris. Detta och de fortsatt snabba förändringarna på de finansiella marknaderna talar mot en lag med väldigt detaljerade bestämmelser.

En internationell utblick visar till exempel att andra länder inte har definierat den penningpolitiska verktygslådan så snävt som föreslås i denna utredning eller skapat separata verktygslådor för penningpolitik respektive finansiell stabilitet. Gränsdragningarna mellan dessa verksamhetsområden är inte heller motiverade utifrån ekonomisk teori.¹ Min kritik mot den lagstiftningstekniska ansatsen innebär emellertid inte att jag ser något egenvärde i att formulera lagen precis så som den ser ut i något annat land, eller i att bygga lagen på någon viss ekonomisk teori. Min kritik beror mer på kombinationen av att de lagförslag som nu läggs innebär mycket stora förändringar jämfört med

¹ Se till exempel M. Hellwig, "Financial Stability and Monetary Policy" (Preprints of the Max Planck Institute for Research on Collective Goods, Bonn 2015/10) och F. Gourio, A.K. Kashyap och J. Sim, "The Tradeoffs in Leaning Against the Wind" (NBER Working Paper 23658, augusti 2017).

nuvarande lag, att förslagen inte har stöd i andra länders lagstiftning² eller i ekonomisk teori, samtidigt som erfarenheterna från det senaste decenniet, i Sverige och i andra länder, snarare talar för att vi behöver av en lag som ger flexibilitet och mot en lag med detaljerade bestämmelser där åtgärder för finansiell stabilitet och penningpolitik separeras.

Ytterst handlar en centralbanks verksamhet i de flesta fall om att på ett eller annat sätt bestämma hur bankens balansräkning ska användas. Att i förväg definiera vilka sådana beslut som handlar om penningpolitik eller om det finansiella systemets funktionssätt är inte ändamålsenligt. Det beror dels på det ömsesidiga beroende som alltid råder mellan penningpolitik och finansiell stabilitet, dels på att det den lämpliga sammansättningen av åtgärder, för att nå de penningpolitiska målen och ett väl fungerande finansiellt system, kommer att variera över tiden beroende på vilka störningar som inträffat.

Denna kritik ska inte tolkas som att Riksbanken bör få ett fullständigt öppet och obegränsat mandat. Riksbanken har, i likhet med centralbanker i andra länder, en hög grad av självständighet jämfört med andra offentliga myndigheter. Självständigheten behöver balanseras upp med en hög grad av transparens och noggranna utvärderingar. Den demokratiska kontrollen kan emellertid stärkas på olika sätt, och utredningen innehåller också flera förslag på det området: det formella regelverket för information till allmänheten och till riksdagen stärks, finansutskottet får ökade resurser till utvärderingar, Riksrevisionen får ytterligare granskningsuppdrag, en explicit paragraf med proportionalitetskrav på Riksbankens åtgärder införs, Riksbanksfullmäktiges kontrollerande funktion tydliggörs, riksdagen ska godkänna inflationsmålet, med mera. Möjligheterna för uppdragsgivarna i riksdagen att utöva kontroll är alltså goda, vilket borde göra det möjligt att utforma en ny lagtext som istället för att detaljreglera formulerar tydliga processer för ansvarsutkrävande.

I det följande ger jag några mer konkreta exempel på problemen med förslaget till ny lag och presenterar också ett alternativt upplägg.

1. Problem med utredningens lagtekniska ansats

I kapitel 13, "Övergripande ställningstaganden", slås fast att lagen ska ange Riksbankens uppgifter på ett uttömmande sätt och att det bör göras en åtskillnad mellan exempelvis bestämmelser om penningpolitik respektive finansiell stabilitet. Utifrån ett ekonomiskt synsätt kan man emellertid hävda att centralbankernas ansvar för penningpolitik, finansiell stabilitet och betalningsväsendet hänger ihop (det handlar om likviditetsförsörjning, resonemanget utvecklas i avsnitt 2.1 nedan). Prisstabilitet är till exempel en viktig del av ett säkert och effektivt betalningsväsende och graden av finansiell stabilitet påverkar penningpolitikens genomslag.

Ambitionen att skapa en tydlig åtskillnad mellan penningpolitik och åtgärder för den finansiella stabiliteten avspeglas inte fullt ut i de slutliga förslagen till lagparagrafer, som istället gör tydligt att det finns en betydande överlappning mellan de olika verktygslådorna. Detta innebär att de negativa effekterna av det valda upplägget till viss del begränsas. Det leder emellertid också till oklarheter om hur lagen ska tolkas. De viktigaste problemen med de slutliga lagförslagen är att det som kallas "generellt likviditetsstöd" är tänkt att kunna skiljas från penningpolitiken, att penningpolitiken inte ska få ta särskild hänsyn till finansiella obalanser, och att Riksbanken inte längre ska få ge ut skuldebrev i utländsk valuta. Dessutom är det olyckligt att kommittén gör en hel del bedömningar i utredningstexten som skulle kunna innebära begränsningar i Riksbankens verktyg utöver det som står i själva lagförslagen.

² Det närmaste exemplet man kan hitta är Bank of England, som också tjänat som inspiration för utredningen. Gränsdragningen mellan penningpolitik och andra åtgärder för det finansiella systemets funktionssätt blir emellertid i praktiken inte så skarp i Bank of Englands fall, eftersom centralbanken där har slagits ihop med finansinspektionen.

1.1. "Generellt likviditetsstöd"- en specifik svensk och otydlig konstruktion

Begreppet "generellt likviditetsstöd" (kapitel 22 i utredningen) är ett nytt begrepp som föreslås införas i lagens kapitel om finansiell stabilitet, men däremot inte ingå i den penningpolitiska verktygslådan. Mig veterligen förekommer detta begrepp inte, åtminstone inte med någon precis definition där det skiljs från penningpolitik på det sätt som nu föreslås, i andra länders lagstiftning eller i ekonomisk teori. Flera av de åtgärder som Riksbanken vidtog under krisen 2008-09 skulle kunna rubriceras som generellt likviditetsstöd, men också som en del av penningpolitiken. Det handlade om lån till banker med längre löptider och andra villkor (säkerheter, räntor) än normalt. Lån till banker ingår även i normal penningpolitik, och frågan är när villkoren (löptider, säkerheter, räntor) för ett lån gör att detta övergår från att vara del av penningpolitiken till att bli generellt likviditetsstöd. Gränsdragningen har betydelse, eftersom Riksbanken enligt lagförslaget ska samråda med Finansinspektionen och Riksgälden om generellt likviditetsstöd, vilket inte krävs när det gäller penningpolitik. Dessutom gäller instruktionsförbudet (lagkapitel 11, § 26) när det är fråga om penningpolitik, men inte vid generellt likviditetsstöd. Genom att införa begreppet generellt likviditetsstöd och lägga det i verktygslådan för finansiell stabilitet skapar lagstiftaren alltså en risk för att Riksbankens självständighet i penningpolitiken begränsas.

Utredningen anser att syftet med åtgärden ska avgöra vad det är fråga om, det vill säga om huvudsyftet är ett penningpolitiskt motiv (prisstabilitet, balanserad utveckling av produktion och sysselsättning) eller om det är finansiell stabilitet. Men eftersom Riksbanken enligt förslagen bara får ge generellt likviditetsstöd för att motverka en *allvarlig* störning i det finansiella systemet, så är det svårt att tänka sig att åtgärden inte även skulle vara penningpolitiskt motiverad – med tanke på de risker för prisstabiliteten eller den realekonomiska stabiliteten som allvarliga störningar i det finansiella systemet medför. I kapitel 25 fastslås emellertid att det är "nödvändigt" att Riksbanken klargör det huvudsakliga syftet med vidtagna åtgärder. Jag tror tvärtom att det många gånger kan vara omöjligt att avgöra om huvudsyftet är penningpolitiskt eller motiverat av omsorg om det finansiella systemets funktionssätt. Huruvida de åtgärder som vidtagits av ECB och Federal Reserve på senare tid har det ena eller andra huvudsyftet är till exempel svårt att säga.

1.2. Penningpolitiken bör även ta hänsyn till finansiell stabilitet

En förändring jämfört med nuvarande lag är att penningpolitiken ska ta hänsyn till real ekonomin. Utan att åsidosätta prisstabilitetsmålet ska Riksbanken bidra till en balanserad utveckling av produktion och sysselsättning. Detta är förenligt med etablerad praxis och med förarbetena till den nuvarande lagen. Riksbanken tar i likhet med andra länders centralbanker redan sådan hänsyn i penningpolitiken. Detta är inte kontroversiellt och det är bra att det görs tydligt i Riksbankens mandat. Men med tanke på det senaste decenniets erfarenheter av finansiella kriser och de förändringar i penningpolitiken som dessa har medfört, så är det förvånande att utredningen föreslår en reform där hänsynen till real ekonomin lyfts fram utan att den penningpolitiska verktygslådan samtidigt förväntas kunna bidra även till finansiell stabilitet.

Under krisen 2008-09 användes penningpolitiska åtgärder för att motverka störningarna i det finansiella systemet, och penningpolitikens betydelse för den finansiella stabiliteten har varit omdiskuterad sedan dess, både i Sverige och i andra länder. Vissa argument har handlat om att penningpolitiken tagit för mycket hänsyn till finansiella obalanser, andra om att den tagit för lite hänsyn. Formuleringen av det nya mandatet för penningpolitiken är mot denna bakgrund förvånande, och även med tanke på det ansvar som centralbanker tveklöst har för betalningssystemet och det finansiella systemet. Penningpolitikens roll för konjunkturutvecklingen får ökad betoning i det nya lagförslaget, men de finansiella stabilitetsaspekterna får inte motsvarande vikt.

Utredningen förmedlar samtidigt motsägelsefulla budskap när det gäller vilken hänsyn penningpolitiken ska ta till det finansiella systemet. Exempelvis görs bedömningen i kapitel 18 att

”Riksbanken får ge krediter i penningpolitiskt syfte för att motverka störningarna på de finansiella marknaderna”. I kapitel 38, om konsekvenser av utredningens förslag, lyfts istället fram att penningpolitiken inte får ta hänsyn till finansiella obalanser utöver dessas effekter på de penningpolitiska målen (prisstabilitet, produktion och sysselsättning). Det senare strider mot en punkt i sammanfattningskapitlet, som säger att Riksbanken ska ta hänsyn till hur statspappersköp (som kan vara en del av penningpolitiken) påverkar de finansiella marknadernas funktionsätt.

1.3. Riksbanken bör kunna ge ut skuldebrev i utländsk valuta

Enligt förslaget till ny lag får Riksbanken ge ut och omsätta egna skuldebrev i svenska kronor, men inte i utländsk valuta. Riksbankens tolkning av nuvarande lag är att den inte innehåller någon sådan begränsning. Centralbanker i EU har i sina bestämmelser vanligtvis ingen begränsning när det gäller upplåning genom utgivning av marknadsnoterade skuldebrev. I normala fall kan centralbanken visserligen sköta sina roller inom betalningsområdet, penningpolitiken och den finansiella stabilitetspolitiken genom att ge ut centralbankspengar i den inhemska valutan. Det kan dock uppstå situationer där det kan vara motiverat att ge ut skuldebrev i utländsk valuta, till exempel om man i beredskapssyfte skulle vilja öka valutareservens storlek, utan att samtidigt påverka centralbankens nettoefterfrågan på eller nettoutbud av inhemsk och utländsk valuta och därmed valutakursen. En sådan ökning av valutareserven som finansieras med lika stora lån, kan vara motiverad av penningpolitiska skäl (för att kunna göra framtida valutainterventioner) eller för att främja den finansiella stabiliteten (för att vara beredd att ge bankerna lån i utländsk valuta). Att ha en sådan möjlighet är viktig för att en centralbank på bästa sätt och i alla lägen ska kunna bidra till ekonomisk och finansiell stabilitet.

Att Riksbanken får tydlig rätt att, inom vissa gränser, låna i utländsk valuta via Riksgälden minskar behovet av att kunna ge ut egna skuldebrev. Den nya lagen innebär likafullt en begränsning av Riksbankens självständighet på detta område.

1.4. Penningpolitiken bör inte begränsas genom kommitténs bedömningar

Kommittén har uppfattningen (avsnitt 18.11.1 i utredningen) att krediter inom ramen för penningpolitik inte ska innebära att de företag som får krediterna begränsas när det gäller vilken typ av finansiering de själva får erbjuda sina kunder. Det skulle i så fall vara en begränsning jämfört med vad till exempel Bank of England och ECB får göra. Att det också skulle kunna begränsa penningpolitiken i Sverige framgår av att Riksbanken tidigare meddelat (se till exempel en fördjupning i den penningpolitiska rapporten februari 2015) att utlåning till företag via bank skulle kunna vara ett sätt att göra penningpolitiken mer expansiv vid behov.

I utredningen sägs också att Riksbanken – för att efterleva unionsrättens förbud mot monetär finansiering – bör undvika att köpa en alltför stor del av ett enskilt lån svenska statspapper eller att inneha en alltför stor del av den totala mängden utestående statspapper. Utredningen hänvisar här till rättspraxis inom EU. ECB har en självpåtagen restriktion (som de alltså kan ändra) att inte köpa mer än 33% av ett enskilt obligationslån, medan den dom som utredningen syftar på (Weiss-domen) landade i att ett rimligt krav är att andra aktörer än centralbanken köper åtminstone hälften av statsskulden. Detta handlar om att centralbankens åtgärder inte ska underminera statens budgetdisciplin. Den av ECB självpåtagna begränsningen utgjorde enligt EU-domstolen en av många faktorer som kunde påverka domstolens helhetsbedömning. Kommittén ger dock det felaktiga intrycket att ECB:s egen begränsning är en nödvändig förutsättning för att köpen av statspapper ska vara förenliga med förbudet mot monetär finansiering.

Den här typen av bedömningar i utredningen kan innebära att den penningpolitiska handlingsfriheten begränsas framöver, eller i vart fall att manöverutrymmet blir oklart, allrahelst som

krediter till banker och köp av statspapper enligt den nya lagen skulle kunna bli föremål för instruktioner beroende på att instrumenten även ingår i verktygslådan för finansiell stabilitet.

2. En alternativ ansats

Med utgångspunkt i de funktioner som Riksbanken och andra centralbanker har i det finansiella systemet anser jag att uppgifter inom penningpolitik hör nära ihop med att verka för ett säkert och effektivt finansiellt system. Det talar för en lagstiftning med mindre detaljerade regler för hur olika instrument får användas för att uppfylla olika mål. En sådan mer flexibel lagstiftning kräver dock tydligare möjligheter till utvärdering och ansvarsutkrävande än nuvarande lag, i linje med de förslag utredningen också lämnar.

2.1. Hur man kan se på Riksbankens funktioner

Väl fungerande system för betalningar är en förutsättning för en god utveckling av samhällsekonomin. Köp och försäljningar av varor och tjänster skulle vara förknippade med stora kostnader om det inte fanns betalningsmedel med ett stabilt värde och en pålitlig infrastruktur. I det moderna samhället inbegriper betalningar också ofta någon form av kredit. Riksbankens och andra centralbankers övergripande uppgift är att se till att den ekonomiska utvecklingen inte hämmas av illa fungerande system för betalningar och krediter.

Riksbanken utför sitt uppdrag på olika sätt. Ett är att ge ut kontanter, sedlar och mynt, men denna betalningsform har fått en allt mindre betydelse de senaste åren. Nästan alla betalningar sker nu genom överföringar mellan säljares och köparens bankkonton. I likhet med andra centralbanker spelar dock Riksbanken en viktig roll för att detta system med "bankpengar" ska fungera. Riksbanken fungerar på olika sätt som bankernas bank: Riksbanken tillhandahåller ett system där bankerna kan överföra pengar sinsemellan och ger dem krediter under dagen inom detta system; bankerna kan göra insättningar eller låna pengar från Riksbanken under en viss tid, till räntor och andra allmänna villkor som Riksbanken bestämmer; och en enskild bank kan i en nödsituation få krediter på särskilda villkor. Allt detta kan sammanfattas med att Riksbanken har ett ansvar för likviditetsförsörjningen, det vill säga för att det ska finnas tillgång till likvida medel (betalningsmedel) som kan användas för att genomföra allehanda transaktioner i det ekonomiska systemet. När det är brist på likvida medel ökar kostnaden för likviditet, det blir en allmän ränteuppgång. Om det istället finns ett överskott av likvida medel kan det bland annat innebära att penningvärdet minskar, det vill säga att det blir inflation. Centralbankerna stabiliserar sålunda räntor och penningvärde genom sin likviditetsförsörjning.

Riksbankens ansvar för likviditetsförsörjningen, och dess roll som bank, avspeglas i att Riksbanken har en balansräkning med tillgångar och skulder. Utgivningen av sedlar och mynt räknas som en skuld. På tillgångssidan behövs en reserv av höglikvida tillgångar i utländsk valuta, dels för att Riksbanken kan behöva ge bankerna likviditetsstöd i utländsk valuta, dels för att Riksbanken kan behöva köpa eller sälja utländsk valuta mot kronor för att påverka kronans värde i förhållande till utländska valutor. Men Riksbanken kan också behöva påverka ränteläget och likviditeten i ekonomin genom att köpa eller sälja tillgångar i kronor. På senare år har Riksbanken ökat sitt innehav av svenska statsobligationer vilket har ökat tillgången på "centralbankspengar" i banksystemet. Andra centralbanker har även köpt andra typer av värdepapper. Förvaltningen av Riksbankens tillgångar och skulder påverkar Riksbankens ekonomiska resultat, och detta är något som Riksbanken behöver ta hänsyn till när den beslutar om olika åtgärder.

Denna beskrivning visar att Riksbankens verksamhet i de flesta fall handlar om att på ett eller annat sätt bestämma hur bankens balansräkning ska användas. Den syn på centralbankers verksamhet som utredningen valt klipper sambanden i och med att olika områden av Riksbankens verksamhet förses med olika mål och olika separata verktygslådor. Att på detta sätt i förväg definiera vilka beslut som

handlar om penningpolitik eller om det finansiella systemets funktionssätt är inte ändamålsenligt. Den lämpliga sammansättningen av åtgärder, för att nå de penningpolitiska målen och ett väl fungerande finansiellt system, kommer att variera över tiden beroende på vilka störningar som inträffat.

En komplicerande faktor är att i Sverige, liksom i många andra länder, finns det fler myndigheter än centralbanken som har ett ansvar för det finansiella systemet. Staten bestämmer reglerna för centralbankernas och de andra myndigheternas agerande, vilka olika uppgifter de ska ha, i vilka avseenden de ska samarbeta, och så vidare. Utredningens direktiv kan tolkas som att utredningsuppdraget handlar om att förtydliga både Riksbankens ansvar som bankernas bank och hur statens kontroll (den demokratiska granskningen) av Riksbanken ska stärkas. Nuvarande lag är otydlig på båda dessa områden, och förslagen till ny lag innebär flera förbättringar. Men här finns naturligtvis avvägningar. Det hade gått att precisera Riksbankens uppgifter och mandat så att de blir tydligare i förhållande till andra myndigheters och så att den demokratiska granskningen stärks utan att Riksbankens möjligheter att vara bankernas bank försvåras mer än nödvändigt.

2.2. Flexibel verktygslåda men skärpt demokratisk kontroll

Den finansiella krisen och tiden därefter, med låg inflation och låga räntor, har tydligt visat på behovet av flexibilitet och nytänkande för att kunna hantera de problem som uppstått. Centralbankerna i många länder har fått nya uppgifter inom området finansiell stabilitet, och i Sverige har andra myndigheter fått sådana uppgifter. Detta har föranlett ett behov av att även förtydliga Riksbankens ansvar för den finansiella stabiliteten.

Nu föreslås Riksbankens ansvar förtydligas så att banken ska ”bidra till att det finansiella systemet är stabilt och effektivt”. I uppgiften föreslås ingå att verka för att identifiera sårbarheter och risker. Detta är bra förändringar.

Ett bredare mandat för Riksbanken kan å andra sidan också upplevas som problematiskt, särskilt inom området finansiell stabilitet där även andra myndigheter har ett ansvar och där det därför kan finnas argument för samarbete. Detta har följaktligen varit ett motiv för utredningen att göra tydligt i den nya lagtexten var gränsen går mellan sådana beslut där det kan ställas krav på Riksbanken att samråda med andra aktörer och sådana beslut – framför allt inom penningpolitiken – som andra offentliga aktörer inte får försöka påverka.

Det är emellertid möjligt att förtydliga Riksbankens ansvar för den finansiella stabiliteten och samtidigt stärka den demokratiska kontrollen utan den separation av penningpolitik och finansiell stabilitet och utan den detaljeringsgrad som föreslås. En möjlig väg skulle vara att ge Riksbanken rätt att använda alla de verktyg som den tilldelas både för att hantera sitt penningpolitiska uppdrag och för att motverka risker för den finansiella stabiliteten, det vill säga utan att knyta särskilda befogenheter till olika mål, och att balansera denna flexibilitet med skarpare mekanismer för utvärderingar och ansvarsutkrävande. Att Riksbanken ska få använda penningpolitiska verktyg även för att uppnå andra mål än de penningpolitiska har föreslagits i en tidigare utredning, av Finanskriskommittén (SOU 2013:6). En sådan ordning hindrar inte att Riksbanken och övriga myndigheter har ett nära informationsutbyte och en dialog kring åtgärder, vilket också var fallet under den senaste finansiella krisen. Redan nuvarande lag innehåller en bestämmelse om att Riksbanken ska samråda med Finansinspektionen i viktigare frågor som har samband med betalningssystemets stabilitet eller berör Finansinspektionens tillsynsverksamhet.

Riksdagens möjligheter att kontrollera Riksbanken och utkräva ansvar, för såväl penningpolitik som hanteringen av balansräkningen och dess konsekvenser för de offentliga finanserna, med mera, är redan goda. Riksbanksfullmäktige utser bankens ledning på tidsbegränsade mandat och har en kontrollerande funktion, årsredovisning, vinstdisposition och ansvarsfrihet ska godkännas av riksdagen, Finansutskottet har möjlighet att kalla till särskilda möten och beställa oberoende

utvärderingar, etc. Utredningen innehåller flera förslag på skärpta mekanismer för utvärderingar och ansvarsutkrävande: det formella regelverket för information till allmänheten och till Riksdagen stärks, Finansutskottet får ökade resurser till utvärderingar, Riksrevisionen får ytterligare granskningsuppdrag, en explicit paragraf med proportionalitetskrav på Riksbankens åtgärder införs, Fullmäktiges kontrollerande funktion tydliggörs, riksdagen ska godkänna inflationsmålet, med mera. Möjligheterna till ansvarsutkrävande från uppdragsgivarna i riksdagen är alltså goda. Detta borde göra det möjligt att formulera en lagtext som utmärks av tydliga processer för ansvarsutkrävande istället för av detaljreglering.